

Osmanlı Tarihi El Kitabı

Editör

Tufan Gündüz

Yazarlar

Mehmet Alaaddin Yalçınkaya

İbrahim Yılmazçelik

Mehmet İnbaşı

Ersin Gülsoy

Zübeyde Güneş Yağcı

Arif Sarı

Ayşegül Altınova Şahin

ISBN: 978-605-9247-73-3

7. Baskı

Haziran, 2018 / Ankara

2000 Adet

Grafiker®

Yayınları

Yayın No: 73

Web: grafikeryayin.com

Kapak, Sayfa Tasarımı,

Baskı ve Cilt

Grafiker®

Grafik-Ofset Matbaacılık Reklamcılık

Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.

1. Cadde 1396. Sokak No: 6

06520 (Oğuzlar Mahallesi)

Balgat-ANKARA

Tel : 0 312. 284 16 39 Pbx

Faks : 0 312. 284 37 27

E-mail : grafik@grafiker.com.tr

Web : grafik.com.tr

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	11
-------------	----

BİRİNCİ BÖLÜM

KURULUŞTAN İSTANBUL'UN FETHİNE.....	13
Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu.....	13
Osman Gazi.....	18
Orhan Gazi.....	25
Karesi Beyliği'nin Alınması ve Anadolu'ya Geçiş.....	27
I. Murad.....	30
I. Murad Döneminde Rumeli Olayları.....	31
I. Murad Döneminde Anadolu Olayları.....	35
I. Bayezid.....	36
I. Bayezid Döneminde Anadolu Olayları.....	37
I. Bayezid Döneminde Rumeli Olayları.....	39
Osmanlı-Timurlu İlişkileri ve Ankara Savaşı.....	41
Fetret Devri.....	43
I. Mehmed.....	45
I. Mehmed Döneminde Anadolu Olayları.....	46
I. Mehmed Döneminde Rumeli Olayları.....	46
I. Mehmed Dönemindeki İsyanlar.....	47
II. Murad.....	49
II. Murad Döneminde Anadolu Olayları.....	51
II. Murad Döneminde Rumeli Olayları.....	53

İKİNCİ BÖLÜM

GÜÇLÜ SULTANLAR DÖNEMİ.....	61
Fatih Sultan Mehmed.....	61
Hazırlıklar.....	64
Muhasara.....	65
Fetih.....	67
Türk Şehri Olarak İstanbul.....	68

İstanbul'un Fethinden Sonraki Gelişmeler	69
Sırbistan Olayları	70
Arnavutluk Olayları	72
Mora Seferleri	74
Eflak Olayları	76
Bosna'nın Zaptı ve Hersek'in idare Altına Alınması	76
Osmanlı Venedik Mücadeleleri	78
İtalya Seferi	80
Boğdan Seferi	81
Macaristan Olayları	82
Rodos Seferi	83
Karaman Beyliği İle İlişkiler	84
Osmanlı-Akkoyunlu İlişkileri ve Sonuçları	88
Fatih Sultan Mehmed'in Karadeniz Siyaseti	91
Amasra'nın Fethi	92
Candaroğlu Beyliği'nin İlhakı ve Sinop'un Fethi	93
Trabzon'un Fethi	94
Karadeniz Seferleri ve Kırım'ın İlhakı	95
Memlüklerle İlişkiler	97
II. Bayezid	102
İç Karışıklıklar ve Cem Olayı	104
Boğdan'ın İtaat Altına Alınması ve Lehistan İle İlişkiler	111
Osmanlı Memlük İlişkileri	112
Karagöz Paşa'nın Fetihleri	114
Adana Savaşı	114
Davut Paşa'nın Varsak Seferi	115
Ağaçayırı Savaşı	115
Osmanlılara Karşı Dulkadirli Memlük İşbirliği	117
Barış	118
Macaristan Olayları	119
Mora Savaşları	119
İnebahtı/Lepanto'nun Fethi	120
Modon'un Fethi	121
Koron'un Fethi	121
İspanya'daki Gelişmeler ve Osmanlı Devleti	122
Osmanlı Safevi Münasbetleri ve II.Bayezid'in Ölümü	123
I. Selim	124

Osmanlı-Safevi Münasebetleri.....	133
Osmanlı-Memlûk Münasebetleri.....	145
Kanuni Sultan Süleyman.....	152
İç İsyânlar.....	153
Caberdi Gazali İsyânı.....	153
Hain Ahmed Paşa İsyânı ve Mısır Meselesi.....	154
Süğlün Koca ve Zünnun Baba İsyânı.....	154
Kalenderoğlu İsyânı.....	156
Molla Kabız Olayı.....	157
İsmail Maşuki.....	158
Kanuni Sultan Süleyman'ın Batı Politikası.....	159
Belgrad'ın Fethi.....	160
Mohaç Meydan Muharebesi.....	161
Viyana Kuşatması.....	163
Alman Seferi.....	165
Fransa İle Kapitülasyon Antlaşması.....	168
İtalya Seferi (Korfu Seferi).....	168
Boğdan Seferi.....	171
Budin'in Fethi.....	171
Estergon Seferi.....	173
Erdel (Transilvanya) Meselesi.....	174
Kanuni Sultan Süleyman'ın Doğu Politikası.....	176
İrakeyn Seferi.....	178
İran Seferi.....	180
Nahçıvan Seferi.....	181
Akdeniz ve Kuzey Afrika Politikası.....	183
Hint Deniz Seferleri.....	187
Şehzade Mustafa'nın İdamı.....	190
Şehzade Bayezid Olayı.....	192
II. Selim.....	195
Kanal Açma Teşebbüsleri.....	198
Süveyş Kanalı Teşebbüsü.....	198
Don-Volga Kanal Projesi.....	199
Kıbrıs'ın Fethi.....	204
İnebahtı Deniz Savaşı.....	205
Fransızlara Kapitülasyon Verilmesi.....	208
III. Murad.....	208

Osmanlı –İran Savaşları.....	209
Sokullu Mehmet Paşa.....	215
Kuzey Afrika’da Osmanlı Hakimiyetinin Kurulması.....	218
Osmanlı-İngiliz Ticari İlişkilerinin Başlaması.....	219
Osmanlı Avusturya Savaşları.....	219
III. Murad’ın Kişiliği.....	221
III. Murad Dönemi Mali Problemler.....	222
III. Mehmed.....	224
Osmanlı-Avusturya Savaşı.....	226
Coğrafi Keşifler.....	239
Osmanlı Askeri Yapısının Değişmesi.....	240
Suhte İsyancıları.....	243
Celali Ayaklanmaları.....	247
İlk Büyük Celali Karayazıcı.....	250
Deli Hasan.....	252
Tavil Halil.....	254
Canbolatoğlu Ali Paşa.....	256
Kalenderoğlu Mehmed.....	259
Celali Ayaklanmalarının Sonuçları.....	261
İstanbul (Yeniçeri) İsyancıları.....	265
III. Mehmed’in Ölümü.....	277

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ZOR YILLARIN BAŞLAMASI.....	279
I. Ahmed.....	281
Osmanlı-Safevî Mücadelesi.....	281
Habsburglarla Uzun Savaşın Sona Ermesi.....	284
Celâlîler Meselesinin Halledilmesi.....	285
I. Mustafa (Birinci Saltanatı).....	286
II. Osman.....	288
Hotin Seferi.....	289
II. Osman’ın Katli.....	290
I. Mustafa (İkinci Saltanatı).....	291
IV. Murad.....	294
Safevîler Meselesi: Revan ve Bağdat Seferleri.....	300
İbrahim.....	302
Kemankeş Kara Mustafa Paşa’nın Sadareti.....	303

Girit Seferi'nin Başlaması.....	306
Kemankeş Kara Mustafa Paşa'dan Sonra Sultan İbrahim'in Saltanatı.....	309
Varvar Ali Paşa İsyanı.....	311
IV. Mehmed.....	314
Sofu Mehmed Paşa'nın Sadareti ve Sultan Ahmed Camii Vak'ası.....	314
Anadolu'daki İsyanlar ve Kara Murad Paşa'nın Sadareti.....	316
Melek Ahmed Paşa'nın Sadareti ve Mali Durum.....	317
Tarhuncu Ahmed Paşa ve Mali Tedbirler.....	318
Köprülülere Kadar Devletin Durumu ve Çınar Vak'ası (Vak'a-i Vakvakiye).....	319
Köprülüler Dönemi.....	321
Köprülü Mehmed Paşa'nın Sadareti.....	321
Köprülü Fazıl Ahmed Paşa'nın Sadareti.....	324
Uyvar'ın Fethi ve Bazı Kalelerin Alınması.....	324
Avusturyalıların Kış Taarruzu.....	325
Sen Gotar Muharebesi ve Vasvar Muahedesi.....	326
Girit'in Fethi.....	327
IV. Mehmed'in Lehistan Seferleri.....	328
Merzifonlu Kara Mustafa Paşa'nın Sadareti.....	331
Çehrin Seferi.....	331
Tököli İmre Meselesi ve Avusturya Seferi.....	333
Viyana (Beç) Muharasası.....	335
Sadrazam Kara Mustafa Paşa'nın İdamı.....	338
II. Süleyman.....	341
Sancak Vakası.....	342
Avusturya Savaşları ve Yeğen Osman Meselesi.....	343
Belgrad'ın Düşmesi.....	344
Osmanlı Devleti'nin Avusturya ile Sulh Arayışı.....	345
Fazıl Mustafa Paşa'nın Sadarete Getirilmesi.....	347
II. Süleyman'ın Vefatı.....	349
II. Ahmed.....	350
Salankamen Meydan Muharebesi ve Varadin Muharasası.....	350
Sakız'ın Venedikliler Tarafından İşgali.....	351
II. Mustafa.....	352

Padişahın İlk Avusturya Seferi - Lipve ve Lügoş'un Alınması.....	353
Padişahın İkinci Avusturya Seferi ve Ulaş Zaferi.....	354
Padişahın Üçüncü Avusturya Seferi ve Zenta Yenilgisi.....	355
Ruslarla Mücadele ve Azak Kalesinin Düşmesi.....	356
Diğer Cephelerde Durum.....	357
Karlofça Antlaşması.....	357
Memleketin Dâhildeki Durumu.....	360
II. Mustafa'nın İslahatları.....	361
Edirne Vak'ası (Fezullah Efendi Vak'ası).....	362

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

UYANIŞ VE TOPARLANMA ÇABALARI.....	365
III. Ahmed.....	365
Edirne Vakası.....	365
İmparatorluğun Kaçırıldığı Tarihi Fırsat:	
Prut Seferi ve Antlaşması.....	375
Venedik ve Avusturya Seferleri.....	381
Lale Devri veya Türk Rönesansı.....	385
İran Savaşları.....	390
Patrona Halil İsyanı.....	394
Gelenekçi İslahat Siyaseti.....	398
I. Mahmud.....	398
Osmanlı Devlet Hizmetinde Avrupalılar.....	398
Nadir Şah'ın Yükselişi.....	401
Rusya ve Avusturya ile Savaş.....	403
Nadir Şah Efsanesinin Çözülüşü ve Çökmesi.....	410
I. Mahmud'un Son Yılları.....	411
III. Osman.....	412
III. Mustafa Dönemi.....	413
18. Yüzyıl Ortalarının Büyük Sadrazamı:	
Koca Ragıp Paşa.....	414
Osmanlı-Rus Savaşı.....	418
Çeşme Faciası.....	421
Rusların Böl, Parçala, Yut Taktiğine Tarihi	
Bir Örnek: Kırım.....	423

Doğu Efsanesinin Sonu.....	425
Avrupalıların Denge Siyaseti Çerçevesinde Osmanlı İslahatlarına Bakışları.....	426
Çağdaşlaşma Yolunda Osmanlı Yenileşme Anlayışındaki Değişmeler.....	426
Gelenekçi İslahat Anlayışının Son Çırpınışları.....	428
I. Abdülhamid.....	428
Küçük Kaynarca Antlaşması ve Şark Meselesi.....	428
Merkezi İktidarın Çözülüşü ve Taşradaki Güçlerin Yükselişi.....	433
İran'la Yaşanan Güçlükler.....	435
Rusların Kırımı İşgali.....	436
Osmanlı İmparatorluğunu Taksim Projesi: Rus Avusturya İttifakı.....	439
Nizam-ı Kadimin Sonu ve Nizam-ı Cedid'in Başlaması.....	444
III. Selim.....	444
III. Selim'in İslahatlarının Osmanlı Dış Politikasındaki Tesirleri.....	447
Osmanlı-Fransız Savaşı.....	454
Osmanlı-Rus ve İngiliz Savaşı.....	461
Nizam-ı Cedid'in Sonu: Kabakçı Mustafa İsyanı.....	464
IV. Mustafa.....	467

BEŞİNCİ BÖLÜM

YENİDEN YAPILANMA.....	471
II. Mahmud.....	471
Osmanlı-Rus –İngiliz Savaşının İkinci Perdesi.....	475
Taşradaki Ayanların Denetim Altına Alınması ve Sırp İsyanı.....	477
Son Osmanlı İran Savaşı ve Erzurum Antlaşması.....	479
Yunan İsyanı ve Navarin Faciası.....	481
Osmanlı Rus Savaşı ve Edirne Antlaşması.....	488
Mısır Meselesi.....	492
Hünkâr İskeleyi Antlaşması.....	496
İkinci Mısır Bunalımı ve II. Mahmud'un Ölümü.....	501
Abdülmeccid ve Abdülaziz.....	506
Tanzimat Dönemi.....	508
Edebiyat Adamları ve İdeologlar.....	510

Bab-ı Ali'ye Yönelik Reformlar	514
Hukuk Birliğinin Sağlanmasına Doğru.....	515
Modern Eğitim Çalışmaları.....	517
Orduda Yenileşme.....	519
Taşra Yönetimi ve Mali Kaynakları.....	520
Osmanlı'da Ekonomik ve Toplumsal Değişim.....	521
Osmanlı Şehirlerinin Değişimi.....	522
Tanzimat Döneminde Ekonomik Genişleme	524
Osmanlıda Millet Kavramı.....	526
Hasta Adam.....	527
Kırım Savaşı.....	529
Kırım Savaşı Sonrası Gelişmeler.....	532
V. Murad.....	537
II. Abdülhamid.....	537
1877/78 Osmanlı-Rus Savaşı.....	538

ALTINCI BÖLÜM

ÇÖKÜŞ.....	543
II. Abdülhamid ve Hilafet.....	545
Batı'nın Siyasal, Ekonomik ve Kültürel Alandaki Etkileri	548
Kırsal ve Kentsel Yerleşimlerdeki Değişimler	552
İstanbul ve Gelişim.....	559
Milliyetçi Oluşumlar ve Ermeni Meselesi.....	563
Osmanlı-Alman İlişkileri ve Bağdat Demiryolları.....	568
Abdülhamid Dönemindeki Muhalefet ve Jön Türkler	569
Meşrutî İdareye Doğru	573
İmparatorluğun Çöküşü.....	577
II. Meşrutiyet ve Etkileri.....	582
İttihat ve Terakki Dönemi.....	591
Trablusgarp ve Arnavutluk Olayları.....	597
Balkan Savaşları.....	601
İki Savaş Arasında İttihat ve Terakki'nin Seyir Defteri.....	605
I. Dünya Savaşı ve Sonrasında Yaşanan Gelişmeler.....	611
I. Dünya Savaşının Genel Sonuçları.....	621
GENEL KAYNAKÇA.....	633
YAZAR ÖZGEÇMİŞLERİ.....	657

ÖN SÖZ

Osmanlı Tarihi ile ilgili yüzlerce kitabın arasına yeni bir “El Kitabı” ile katılmak okuyucu için şaşırtıcı olmayabilir. Ancak biz, tarih hiçbir zaman tam bir gerçeklikle yazılamayacağına göre defalarca yazmakta fayda vardır ilkesini benimsemiş bulunuyoruz. Bu amaçla aslında bildiğimizi sandığımız konuları yeniden ele alıyor, öğrenilmesinde öncelik verdiğimiz hususları ön plana çıkarıyoruz. Böylece daha derli toplu bir çalışma sunmaya gayret gösteriyoruz.

Bu çalışma bir “El Kitabı” fikrinden ortaya çıktığı için öncelikle siyasi tarihe ve temel konulara öncelik verildi. Akademisyen yazarlarımız Osmanlı tarihini okuyucunun en iyi anlayabileceği şekilde tasarlamaaya gayret etti.

Osmanlı tarihini çok çeşitli şekilde devirlere ayırmak mümkündür. Her türlü planın temel amacının okuyucuya doğrudan ulaşmak ve anlaşılmayı kolaylaştırmak olduğuna göre her ayırımın da kendi içinde tutarlılığı ve doğruluğu savunulabilir. Bu çalışmada da ayırımlar kullanılmıştır. Ancak, Osmanlı tarihinin Kuruluş, Yükselme, Duraklama, Dağılıma gibi bölümlere ayırmanın konunun anlaşılması bakımından zorluğu göz önüne alınarak daha çok değişim ve dönüşüm hareketleri esas alınmıştır. Üstelik her ne olursa olsun Osmanlı padişahları başlıklarından vazgeçilmemiştir.

Elinizdeki kitabın Kuruluştan İstanbul’un Fethine bölümünü Prof. Dr. Ersin Gülsoy yazdı. Güçlü Sultanlar Dönemi diye adlandırdığımız XVI. Yüzyılı ise Prof. Dr. Mehmet İnbaşı, Doç. Dr. Ersin Gülsoy ve Doç. Dr. Zübeyde Güneş kaleme aldı. Zor Yıllar olarak nitelendirdiğimiz XVII. Yüzyıl olaylarını ise Dr. Arif Sarı ve Dr. Ayşegül Altınova Şahin birlikte yazdılar. Osmanlı Devleti’nin belirgin bir değişim ve dönüşüm dönemine girdiği XVIII. Yüzyılın tamamını ve XIX. Yüzyılın ilk yarısını Prof. Dr. Mehmet Alaaddin Yalçınkaya, Osmanlı Devleti’nin çöküşten kurtarma çabalarını ve nihayet devletin dağılışını ise Prof. Dr. İbrahim Yılmazçelik yazdı. Her biri kendi alanında uzmanlığı ile temayüz etmiş olan değerli bilim adamlarımız, titiz üslupları, akıcı ve sade anlatımlarıyla Osmanlı tarihini yeniden keşfetmemizi sağladılar.

Bu eser öncelikle üniversitelerimizin Tarih Bölümlerinde eğitim gören öğrencileri hedef alıyor. Bununla birlikte anlatımdaki sadelik ve açıklık dolayısıyla her türlü okuyucunun geniş ölçüde istifade edebileceği bir özellik de taşıyor.

Bu eserin meydana çıkarılması fikri ise Grafiker yayınlarına ve değerli dostumuz Prof. Dr. Yakup Çelik'e aittir. Gerek yayınevi gerekse yazarlarımız önemli bir görevi yerine getirmiş bulunuyorlar. Bu vesile ile hepsine teşekkür ederim.

Prof. Dr. Tufan Gündüz
Editör